

ԵՐԱԽԱՆ, ՔՆՆՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԱՓԻՈՆԸ

— Երբ երախան կը ճչէ, կը պոռայ, կուլայ, անհանգիստ է, անքուն է, պէ՞տք է տալ ամփոն:

— ԵՐԲԵՔ: Ամփոն կամ որեւէ քնաբեր բաղադրութիւն պէտք չէ տալ, որովհետեւ երբ երախան առողջ է, կանոնաւոր դիեցումով կը խնամուի, որեւէ անհանգստութիւն չունի, խաղաղօրէն կը քնանայ և ամէն ժամի կ'արթնայ: Մինչդեռ առաջին օրերէն յոռի և անկանոն կաթնտուութեամբ սնանող ծծկերը անպայման խիթեր կ'ունենայ, կը փսխէ, փորհարութեան ու ջերմի կ'ենթարկուի, անտանելի պատուհաս մը իր շրջապատին՝ կը ճչէ, կուլայ և չի քնանար:

Ուրեմն արուեստական քունը չարիքը չի հեռացներ, թերևս ալ դայն կը վատթարացնէ: Երևութապէս ջուրը հանդարտ է, բայց իրականին մէջ պղտոր: Այդ պղտոր ու հանդարտ վիճակին մէջ մեռելատիպ ու մահաբոյր թշնամիներ կը շարժուին:

Առողջ երախային իբր քնաբեր, հիւանդին իբր հանդարտեցուցիչ պէ՞տք է տալ ամփոն: Ամփոնը աւելի ազդու է թէ՛ ամփոնախառն բաղադրութիւններէն և պատրաստութիւններէն՝ լաւդանոնը, մեղմացուցիչ իքսիրը (Elixir parégorique), խաչխաչեղէն օշարակը, դարօշադեղը (diascordium), ամփոնի մուղը (extrait d'opium), և այլն: Նախընտրելի չե՞ն արդեօք ամփոնի պարունակած և անկէ դտուած կալաքարածէ մարմիններէն մորփիտը (morphine), ամփոնիտը կամ խառնիտը (codéine), թմբրիտը (narcotine), նարկէիտը (narcéine) և կամ խաչխաչիտը (papavérine), և այլն: Փափկակազմ երախային ուղեղաջղային անկատար դրութիւնը ի՞նչ կերպով և ի՞նչ աստիճանով կ'ազդուի ամփոնաւոր դեղերէն: Ամփոնախառն ամենաթեթեւ ջրախառն լուծոյթները, սակաւաչափ ու հեռաւոր ժամերով, մասնաւորաբար մանկանց աղիքներու, կուրծքի, ջղային հիւանդութեանց և կամ վիրաբուժական ախտերու առթած ցաւերու և տազնապներու դէմ օգտակար կրնա՞ն հանդիսանալ:

Բժիշկներուն թողունք այս լուրջ խնդիրները լուսաբանել և լուծել: Ծնողները պէտք չէ որ ամփոն, ամփոնախառն և կամ որեւէ դեղ գործածեն ինքնագլուխ:

Մայր մը պէտք է ներկայանայ միշտ իր անմեղունակ զաւկին բնածին կենսունակութեան, պատուախնդիր պահապանի և պաշտպանի դերին մէջ: Մայրերու պարտականութիւնն է սերնդազործում, դիեցում, մանուկներու աչալուրջ և համբերատար խնամատարութիւն: Աշխարհիս ամէնէն եռանդուն ու ուղղամիտ ֆեմինիստներն անդամ ընդունած են այս բնական օրէնքին նուիրականութիւնը և բարձրաձայն կը քարոզուի անոր գործադրութեան անհրաժեշտութիւնը:

նը: Ամուսնութեան օրհնեալ սեմէն հեռու պէտք է մնան սերնդա-
դործութեան, մանկատածութեան ու մանկապաշտօլան դործունէու-
թեանց հակառակորդ օրիորդներն ու երիտասարդները: Յղութիւնը
կամ որդեծնութիւնը պէտք չէ որ ըլլայ մղձաւանջ մը կնոջ համար,
Միութեան առաջին տարիներէն արմատ դրած, այլ՝ նշանտուքի,
հարսնիքի, մեղրալուսնի և ամուսնական բոլոր պարտականութեանց
յաջորդող, լրացուցիչ՝ անհրաժեշտ ու բնական շարունակութիւն մը:

Մօր մը նուիրական անունը, վատասերած մարդասպաններու և
որդեսպաններու ցանկէն դուրս, պէտք է որ արձանագրուի, մարդ-
կութեան բարերարներու յատկացուած ոսկետառ մատեանին ճա-
կատը:

ԲԺ. Ա. Ն. ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆ

ԱՐԴՈՒԿԵՑԷՔ... ՁԵՐ ՑԱԻԵՐԸ

Մեր մէջ «գլուխ արդուկել» բացատրութիւնը կը նշանակէ
«գլուխ ցաւցնել»: Ընդհակառակն, բժիշկները կը քելադրեն մարմի-
նը արդուկելով ցաւերը անհետացնել:

Տաք առարկաները ամոքիչ յատկութիւն մը ունին բոլոր տեսակի
ցաւերուն համար: Ատիկա ծանօթ է ժողովուրդին: Հայ գիւղերուն
մէջ սովորութիւն էր կոնակի և մէջքի ցաւերը ամոքել տաք փարեմ
(թուղլա) դնելով վրան:

Այս նոյն եղանակն է, գոր կը յանձնարարէ փրանսական բժշկա-
կան թերթ մը, ոչ թէ թուղլայով, այլ արդուկով:

Կարելի է գործածել բոլոր տեսակի արդուկներն ալ: Ելեկտրա-
կան արդուկն ալ կը կատարէ նոյն գործը, սակայն թելով մը ելեկ-
տրակոնակին կապուած ըլլալով, կարելի չէ արագօրէն պտըտցնել
արդուկը, ինչ որ պատճառ կը դառնայ այրելու մարմինը: Աւելի
յարմար է պարզ արդուկը: Մարմինին ցաւոտ մասին վրայ փռել
բուրդէ լաթ մը, որ փոքեր չունենայ, երկաթ կոնակներէ և ասեղ-
ներէ գերծ ըլլայ, խոնաւ չըլլայ (որովհետեւ այրուցք կը պատճառէ):
Արդուկին տաքութիւնը չափելու համար կը բաւէ վրան ֆանի մը
կաթիլ ջուր ցանել, եթէ գնդիկներ չկազմուին, լաւ է: Յետոյ սկսիլ
չափազանց արագ և շատ թեթեւ պտըտցնել արդուկը: Հետգետէ
կարելի է դանդաղեցնել և ճնշել, եթէ ենթական կը տոկայ: Արդու-
կին շարժումները պէտք է կատարուին շրջանակաձև, այսինքն դար-
ձնելով իր կեդրոնին վրայ: 10 վայրկեան շարունակելէ յետոյ դադ-
րեցնել, և օրը մէկ ֆանի անգամ կատարել: Յաջորդ օրերն ալ կա-
տարել, և յանկարծ ենթական կը տեսնէ որ ոչ միայն արդուկին
ձգած կարմիր հետքերը անցած են, այլ նաև ցաւերը:

Այս մեթոտը կը գործածուի թոքախտաւորներու կողացաւերուն,
թոքափառի հին բորբոքումներուն (չոր սաթլիճան) պատճառած
ցաւերուն, նաև ջղացաւերուն դէմ: